

УДК 636.32/38.082

Т.О. ЧЕРНОМИЗ, О.Б. ЛЕСИК, кандидати сільськогосподарських наук

М.В. ПОХИВКА, старший науковий співробітник

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція

Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН

ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВЕДЕННЯ ОВЕЦЬ БУКОВИНСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ М'ЯСО-ВОВНОВОЇ ПОРОДИ

Наведено результати досліджень щодо розведення овець буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи, показники продуктивності, прийоми селекції, технологію використання вівцематок. Встановлено, що розведення цих овець забезпечує високу рентабельність галузі вівчарства.

Ключові слова: *буковинський тип, вівці, жива маса, молочність, середньодобові прирости, ефективність, бринза, м'ясо, відтворювальна здатність.*

Сучасний етап розвитку галузі вівчарства характеризується значною увагою до утримання порід овець, які відрізняються високим біологічним потенціалом продуктивності. Цим вимогам найбільшою мірою відповідають породи напівтонкорунного м'ясо-вовнового напрямку продуктивності. Насамперед вони характеризуються високими показниками живої маси, настригу вовни, скороспілістю та оплатою корму.

Відомо, що напівтонкорунне м'ясо-вовнове вівчарство здатне відігравати значну роль при одержанні високоякісної дієтичної ягнятини, поєднувати м'ясну, вовнову і молочну продуктивність.

Для західного регіону напівтонкорунне м'ясо-вовнове вівчарство може бути одним з основних напрямів економічного розвитку галузі та супроводжуватися створенням відповідних порід, пристосованих до місцевих кліматичних та кормових умов.

Враховуючи всі обставини, на заході України в 2008 р. було створено буковинський тип асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною. Ці тварини мають свої особливості в асканійській м'ясо-вовнової породі. Вони достатньо крупні, живую масою вівцематок 58–65 кг, з настригом чистої кросбредної вовни 2,5–3,0 кг, плодючістю 110–125 %, виходом товарного молока не менше

© Черномиз Т.О., Лесик О.Б., Похивка М.В., 2012
Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2012. Вип. 54. Ч. I.

65 кг [1, 2].

М'ясо-вовнові вівці донедавна були основним поставником кросбредної і кросбредного типу вовни для легкої промисловості. Однак, у зв'язку з низькими цінами на вовну та відсутністю потреби в ній, галузь опинилася в скрутному становищі.

Тому Програмою інтенсифікації галузі вівчарства на Буковині передбачено поряд з виробництвом ягнятини, баранини, вовни, надавати перевагу молочної продукції та її переробці на бринзу, попит на яку залишається високим.

Слід відзначити, що в Україні до цього часу мало уваги приділяють підвищенню інтенсифікації галузі за рахунок виробництва молочної продукції овець (бринзи), молочних ягнят та ягнятини.

Сучасна технологія розведення овець буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи базується на весняному ягнінні вівцематок та ранніх періодах відлучення ягнят (у 2–2,5-місячному віці), що створює певні передумови одержання товарного молока, ягнятини і забезпечує ефективність розведення тварин цієї породи.

Роботу з вівцями буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи проводили в господарствах „Дана”, „Сервіс-СВС” Новоселицького і „Козеріг-2010” Сторожинецького районів Чернівецької області.

В основу роботи з тваринами цього типу покладено класичну методику з удосконалення окремих ознак, характерних для породи, та підвищення її продуктивності.

Основою селекції овець буковинського типу є відбір, який забезпечує розмноження тварин бажаного напрямку. Особливу увагу приділяли міцності конституції, живій масі, плодючості, типу вовнового покриву з урахуванням показників не нижче I класу.

Племінну роботу проводимо в напрямі інтенсивного використання тварин, одержання на кожну вівцематку якомога більше ягнят; систематично вибраковуємо тварин, що відхиляються від встановленої мети і непридатні для подальшого відтворення.

Розроблено технологічну систему використання вівцематок для збільшення виробництва продукції при розведенні овець цього типу.

Овець буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною (12,5 тис. голів) розводять у господарствах різних організаційно-правових форм лісостепової і частково передгірної зони Чернівецької області, що пов'язано з природно-кліматичними умовами та традиціями населення.

Жива маса – це один з важливих показників, що має господарську цінність у овець м'ясо-вовнового напрямку (табл. 1).

Незважаючи на несприятливі погодні умови, що склалися на Буковині протягом останніх трьох років, показники продуктивності овець залишаються достатньо високими, що свідчить про генетичний потенціал породи.

Жива маса вівцематок знаходиться в межах 56,8–65,0 кг (середня 57,7 кг), настриг чистої вовни – 2,7–3,2 кг (середній 2,8 кг).

1. Показники продуктивності овець буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною

Групи	Кількість голів	Жива маса, кг ($X \pm S_x$)	Довжина вовни, см ($X \pm S_x$)	Настриг вовни, кг		Коефіцієнт вовновості, г/кг
				немитої ($X \pm S_x$)	митої	
Барани-плідники	32	94,9 ± 0,8	14,7 ± 0,8	7,5 ± 0,06	4,7	50
Баранці	40	51,9 ± 0,4	14,4 ± 0,2	4,6 ± 0,04	2,9	56
Вівцематки	685	57,7 ± 0,2	12,6 ± 0,1	4,4 ± 0,02	2,8	49
Ярки	171	43,6 ± 0,4	13,5 ± 0,3	4,1 ± 0,03	2,6	60
Всього	928					

Показники продуктивності вівцематок племінних стад переважають стандарт для тварин цього типу: за живою масою на 13,3 %, настригом вовни в чистому волокні – 17,9 %, довжиною вовни – 12,7 %. Вони добре пристосовані до кліматичних умов Буковини.

Ми встановили, що весною після ягніння в середньому в стадах утримували 61,4 % вівцематок з живою масою понад 55 кг, 6,3 % вище 60 кг і тільки 1,6 % до 50 кг. Наявність більш крупних тварин дає можливість відібрати їх і формувати групи м'ясного напрямку.

Довготривале розведення овець буковинського типу свідчить, що вони протягом багатьох років утримують високу вовнову продуктивність у всіх повновікових групах. Так, настриг вовни в митому волокні у баранів-плідників становить 4,7 кг, у маток 2,8 кг, у баранців 2,9 кг. Ці високі показники продуктивності свідчать про можливість подальшого підвищення даної ознаки шляхом цілеспрямованої селекції.

Встановлено, що відбір за живою масою супроводжується незначним збільшенням настригу кросбредної вовни.

У даний час у стадах знаходиться 74,6 % тварин з кросбредною вовною (11–15 см) і 25,4 % кросбредного типу (9–10 см). У овець

цього типу вовна густа, еластична з люстровим блиском, шовковиста, руно вирівняне, тониною 48–50 якості (96,8 %), що свідчить про відповідність вибраному напрямку та типу вовнового покриву.

Ми встановили, що вовна має високий ступінь однорідності внаслідок цілеспрямованої селекції.

Ефективність розвитку овець буковинського типу значною мірою залежить від показників відтворення, на які впливає генетичний фактор, умови утримання, жива маса тварин, вгодваність та ін. (табл. 2).

2. Відтворювальна здатність вівцематок

Показник	ФГ „Дана”	ПП „Сервіс-СВС”	ФГ „Козеріг-2010”	Всього
Спаровано вівцематок, гол.	205	312	168	685
З них об’ягнулося, гол.	195	306	161	602
Заплідненість, %	97,5	98,1	95,8	96,6
Народилося ягнят, гол.	295	384	193	872
Плодючість, %	151,3	125,5	119,9	131,7
Вихід ягнят на 100 спарованих вівцематок, гол.	144	123	115	127,3
Відлучено ягнят, гол.	283	364	184	831
Вихід відлучених ягнят на 100 вівцематок, гол.	138,0	116,7	109,5	121,3
Життєздатність ягнят, %	95,9	94,8	95,3	95,3

Високий ступінь заплідненості (96,6 %), плодючості (131,7 %), життєздатності (95,3 %) пояснюється не тільки генетичними задатками тварин, а також технологічними прийомами селекції, голівлі і утримання.

Відбір ярок з числа двійнят дозволив підвищити плодючість вівцематок у фермерському господарстві «Дана» до 144 %.

Жива маса ягнят є однією з важливих селекційних ознак, що свідчить про їх життєздатність та міцність будови тіла вівцематок. Від вівцематок буковинського типу ягнята народжуються достатньо крупними, зокрема баранці-одинаки середньою масою 4,8 кг, ярочки – 4,1 кг, двійнята – відповідно 4,4 і 3,8 кг. При вирощуванні ягнят жива маса ярочок до 2-місячного віку досягає 16,7 кг, баранців 17,8 кг, середньодобові прирости живої маси від народження до 2-місячного віку (відлучення) становлять у ярочок 205 г, у баранців – 216 г.

У тварин буковинського типу інтенсивність росту, тобто скороспілість, достатньо висока. Так, ярки до 6-місячного віку досягають 52,3 % від маси дорослих вівцематок, а двійневі – 51 %, що свідчить про доцільність відбору за цією ознакою. Ми вважаємо, що при поліпшенні рівня годівлі ці показники можуть бути значно вищими.

В останні роки на Буковині основним напрямом ведення вівчарства є молочно-м'ясо-вовновий, при цьому перевагу надають виробництву молока.

Після відлучення ягнят в 1,5–2-місячному віці вівцематок доять, а ягнят переводять на інтенсивне вирощування та нагул.

Ми встановили, що від вівцематки в середньому можна отримати по 60–80 кг товарного молока, з якого виробляють по 15–20 кг бринзи, яка користується великим попитом.

Слід зазначити, що для підвищення ефективності галузі при розведенні овець цього типу змінено технологію використання вівцематок. Якщо раніше ягнят під вівцематками вирощували до 3–4 місяців (загальноприйняте), то в більшості господарств при розведенні овець близько 80 % ягнят забивають на м'ясо або реалізують населенню у віці 1–1,5 міс.

Щорічно залишають 25–30 ягнят на 100 вівцематок, кращих за типом вовни, добре розвинутих, від високомолочних маток для поповнення стада.

Ми вивчили технологічну схему використання вівцематок буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи в господарстві «Дана» Новоселицького району (табл. 3).

3. Технологічна схема використання вівцематок

Найменування	Показник
1	2
Всього овець, гол.	301
з них вівцематок	205
Кількість вівцематок у стаді, %	68,1
Об'ягнилося вівцематок, гол.	205
%	100
Одержано ягнят, гол.	295
на 100 вівцематок, гол.	144
Забито або продано у віці 1–1,5 міс., гол.	235
%	79,7
Залишено для відтворення власного стада, гол.	60

	%	20,3
Кількість дійних овець, гол.		190
1		2
Кількість днів доїння		153
Вироблено товарного молока від вівцематки, кг		111,8
Від дійної вівцематки одержано бринзи, кг		27,9
Середньодобові надолі, кг		0,731

Так, у господарстві одержано 144 ягнят на 100 вівцематок, з них 79,7 % продано або забито на м'ясо в 1–1,5-місячному віці, а 20,3 % тварин залишено для відтворення стада. Ця технологія дозволяє розпочати раннє доїння вівцематок для одержання товарного молока. Вівці буковинського типу високомолочні завдяки постійному відбору за цією ознакою. Період доїння розпочинається з 1 травня, коли на пасовищах багато соковитої трави, що дуже важливо для збільшення виходу товарного молока.

Використання вівцематок для доїння сприятиме підвищенню рентабельності галузі вівчарства (табл. 4).

4. Економічна ефективність розведення овець буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи

Найменування	Показник
Вироблено на вівцематку	
вовни немитої, кг	4,4
м'яса-тушки, кг	6,0
бринзи, кг	16,0
Вартість 1 кг, грн	
вовни	6,0
ягнятини (тушки)	40,0
бринзи	50,0
Одержано від реалізації, грн	
вовни	26,4
ягнятини (тушки)	240
бринзи	800
Всього одержано від реалізації продукції, грн	1066,4
Витрати на утримання (корми, зарплата, утримання приміщень, техніки, переробка і реалізація продукції) та інше, грн	535
Прибуток, грн	531,4
Рентабельність, %	99,3

Ми встановили, що в грошовому виразі від реалізації вовни одержано 2,4 %, м'яса - 22,5 %, бринзи - 75,1 % від валового доходу, що свідчить про високу ефективність виробництва товарного овчого молока. В цілому рентабельність галузі в середньому становить 99,3 %.

Висновок. Вівці буковинського типу можуть конкурувати з будь-яким видом сільськогосподарських тварин завдяки виробництву вовни, м'яса, молока, що забезпечує високу рентабельність галузі.

Література

1. Асканійська м'ясо-вовнова порода овець із кросбредною вовною / П. І. Польська, Г. П. Калащук, В. К. Чепур, Т. О. Черномиз // Вівчарство України / УААН, Інститут тваринництва степових районів ім. М. Ф. Іванова «Асканія-Нова» - Національний науковий селекційно-генетичний центр з вівчарства ; [за ред. В. П. Бурката]. – К. : Аграрна наука, 2006. – С. 155–215.

Черномиз Т. О. Удосконалення буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи овець з кросбредною вовною / Т. О. Черномиз, О. Б. Лесик, М. В. Похивка // Науковий вісник «Асканія-Нова». - 2010. - Вип. 3. - С. 165–171